

Revolutionairen, noemde het nieuwe verbond zich 'de Christelijk-Historische Unie'. Er was tussen ARP en CHU een godsdienstig verschil: de ARP was uitgesproken gereformeerd in Kuypertiaanse zin, de CHU meer algemeen-protestants. Er was óók een verschil in sociale basis: de ARP een partij van 'kleine luyden', de CHU eerder een van maatschappelijk hoger geplaatsten. Een zaak van nuances? Zo mocht het de buitenstaander voorkomen maar zo wàs het niet: de sfeer in beide partijen verschilde wezenlijk – terwijl de ARP'er afgestoten werd door het open karakter van de CHU, voelde de CHU'er zich niet aangetrokken door het bij uitstek gesloten karakter van de ARP.

Deze verschillen verhinderden niet dat beide partijen in de periode tussen de twee wereldoorlogen samen van alle toen optredende kabinetten deel uitmaakten, behalve dan van dat hetwelk in augustus '39 door de christelijk-historische voorman jhr. mr. D. J. de Geer werd gevormd – dat had wel een anti-revolutionair lid, Gerbrandy, maar deze had tegen de wens van de partijleiding de portefeuille van justitie aanvaard.

Na aarzeling van de zijde van de anti-revolutionaire voorman Colijn gingen ARP en CHU zich in de zomer van '40 met gemeenschappelijke demonstratieve vergaderingen (zij werden spoedig verboden) krachtig en duidelijk verzetten tegen Seyss-Inquarts gelijkschakelingspolitiek. Binnen de CHU hield bovendien de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, Tilanus, tot hij in oktober '40 als 'Indisch gijzelaar' werd opgepakt, het kader met schriftelijke voorlichting bijeen – binnen de ARP was sprake van een grootscheepse actie die tal van nieuwe krachten aan de partij deed toevloeien; zij had in de lente van '41 haar ledental van ca. tachtigduizend tot omstreeks een kwart miljoen kunnen uitbreiden. Beide partijen werden in de zomer van '41 door de bezetter verboden – nadien was de ARP clandestien voortgezet, tot april '43 onder leiding van de voorzitter van haar Tweede Kamerfractie, de onbuigzame Jan Schouten. Het kan zijn dat Schoutens afwezigheid (hij zat, zoals al vermeld, uiteindelijk in het concentratiekamp Mauthausen gevangen) bevorderde dat sommigen in anti-revolutionaire kringen zich gingen afvragen of voortzetting van de ARP na de bevrijding nog wel zin had. Zeker, zij zou aanvankelijk weer naar voren moeten treden maar kon zij dan niet gaan streven naar vereniging met de CHU? Op dat standpunt stond vooral de hoofdredacteur van het hoofdzakelijk gereformeerde illegale blad *Trouw*, Bruins Slot – hij drong in *Trouw* in februari '45 op de vorming van 'een positief-christelijke partij' aan.

In eerste instantie traden beide partijen na de bevrijding weer in de openbaarheid, de CHU overigens niet zonder grote moeite: ze had